

RUH SAĞLIĞI YASASI

Amaç

Madde 1- Bu yasanın amacı;

1. Bireylerin ruh sağlığının korunması, ruh hastalıklarının tedavisi ve rehabilitasyonuna yönelik hizmetlerin örgütlenmesidir.

2. Kişinin sağlıklı yaşama hakkının sağlanması ve toplumun tehlikeden korunabilmesi amacıyla kendi isteği dışında hastaneye yatırılması için gerekli önlemlerin alınmasını ve yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır.

Kapsam

Madde 2- Bu yasa; Sağlık Bakanlığı'nın eşgüdümü altında; özel ve kamu sağlık kuruluşları, sosyal güvence kurumları, adli makamlar, emniyet birimleri ve yerel idareleri kapsar.

Koruyucu önlemler

Madde 3 - Sağlık Bakanlığı toplumun ve kişilerin ruh sağlığını bozucu etmenlerin önlenmesi ve ruh sağlığının korunması için aşağıdaki önlemleri alır:

1. Sonraki nesilde ruhsal bozulmalara yol açan hastalıkların tedavisi veya gebe bakımı gibi anne sağlığının çocuk ruh sağlığını bozucu etkilerinin önlenmesi.
2. Çocukların ve gençlerin zararlı madde kullanımından korunması.
3. Ruhsal travma yaratan etmenlerin azaltılması ve önlenmesi.
4. Özellikle çocukların ruh sağlığını bozucu ölçüde şiddet içeren basın yayın, dijital oyun, internet sitesi gibi etkinliklerin standartlarının belirlenmesi ve izlenmesi.
5. Ruhsal sorunu olan kişilerin dışlanmasını, damgalanmasını önleyecek önlemler alınması.

Ruh Sağlığı Tedavi Kurumları

Madde 5

1. Ruhsal hastalığı olan hastaların tedavi hizmetlerinin bulunduğu yerde temini için bölge ruh sağlığı hastaneleri; ceza mahkemeleri tarafından koruma ve tedavi kararı verilmiş hastalar için yüksek güvenli bölge ruh sağlığı hastaneleri kurulur. 3000 kişiye bir ruh sağlığı hastane yatağı sağlanması hedeflenir.

2. Sağlık bakanlığına ya da üniversitelere bağlı olarak yataklı tedavi hizmeti veren 100 ve üzeri yatak kapasiteli genel hastanelerin yataklarının en az % 5'ini ruh sağlığı hizmetlerine ayırması zorunludur. Bu hastanelerde ruh sağlığı hizmetlerine ayrılan yatakların en az yarısı istemsiz yatışı yapılan hastalara uygun olarak donatılır.

3. Ruh sağlığı hizmetlerinin ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı hekim önderliğinde hemşire, psikolog, sosyal çalışmacıdan oluşan bir ekip tarafından verilmesi; bu alanda çalışacak hemşirelerin ruh sağlığı hemşiresi olması ya da meslek içi eğitimlerle yetiştirilmesi sağlanır.

Toplum temelli ruh sağlığı hizmetleri

Madde 6

1. Hastalıkları kronik nitelik kazanmış, tedaviye uyumu iyi olmayan ve aile desteğinden yoksun hastaların uzun süre ruh sağlığı tedavi kurumlarında kalması veya sık sık yatırılarak tedavilerinin yerine toplum temelli ruh sağlığı hizmetlerinden yararlandırılır.

2. Her bölge ruh sağlığı hastanesine bağlı, ruh hastalarının rehabilitasyonu için toplumsal uyum, beceri geliştirme, uğraşı, sanat, sporla tedavi yöntemlerinin ya da meslek

edindirme eğitiminin yürütüldüğü, hasta ve ailelerine yönelik eğitim ve tedavi gruplarının uygulandığı hastane eklentisi olarak bir gündüz hastanesi oluşturulur.

3. Ruhsal hastalığı olanların yatırılmadan tedavi ve rehabilitasyonlarının sağlanması için her il ve gereken ilçelerde bir toplum ruh sağlığı merkezi kurulur. Toplum ruh sağlığı merkezi, sorumlu olduğu bölgedeki ruh hastalarının tedavilerini izler ve yürütülür, Kontrollerine gelmeyen hasta gerektiğinde merkeze davet edilir veya evinde ziyaret edilir. Yatışı gerektiğine karar verilen hastalar sevk edilir..Bu merkezlerin kuruluş ve giderleri belediye tarafından üstlenilir. Tedavi plan ve programını ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı ve çocuk psikiyatrisi uzmanı düzenler. Görevli uzman merkezde tam gün çalışır veya en yakın psikiyatri kliniği tarafından görevlendirilir.Merkezde hizmeti psikolog, sosyal hizmet uzmanı ve psikiyatri hemşiresi yürütür.

4. Akut tedavisi biten ancak kendi başına yaşayabilecek derecede işlev düzeyine erişememiş olan hastaların kalabilecekleri ev ya da yurt tarzında konutlar düzenlenir ve bunlara yarı yol evleri denir. Kuruluş ve işleyişi çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı üstlenir. Tedavi ekibini tam gün çalışan ruh sağlığı hemşiresi, sosyal çalışmacı, psikolog oluşturur. Ruh hekimliği hizmeti, yarı yol evinin bağlı olduğu ruh sağlığı kliniğince yürütülür.

5. Bakım ve gözetimini yapacak kimsesi olmayan ve gözetim altında kendi yaşamını sürdürebilecek durumda bulunan ve düzenlenmiş tedavisini kendi yürütecek yeterlikte olan ruh hastalarının topluma katılması ve toplum içinde yaşamasını sağlamak üzere korunaklı evler kurulur. Kuruluş ve işleyişi çalışma ve sosyal güvenlik bakanlığı üstlenir. Korunaklarda kalan hastaların idaresi ruh sağlığı kliniğine bağlı sosyal çalışmacı tarafından yerine getirilir. Korunaklarda kalacak hastaların seçimi, korunaklardan çıkarılması veya hastaneye yatırılması bağlı olduğu ruh sağlığı kliniğinde kurulacak bir kurulca belirlenir.

Ruh sağlığı hizmet kurumlarının izlenmesi ve denetimi

Madde 7

Bu yasada tanımlanmış ruh sağlığı kurumlarında verilen hizmetlerin genel tıp ilkeleri ve bu yasada tanımlanan gereklere uygun verilip verilmediği, Sağlık Bakanlığında kurulacak **“Merkez Ruh Sağlığı Kurulu”** ve her il ve gereken ilçelerde sağlık müdürlüğünce kurulacak **“Ruh Sağlığı Kurulu”** tarafından gerçekleştirilir. **“Merkez Ruh Sağlığı Kurulu”**nda Ruh Sağlığı Dairesi Başkanı, Türkiye Psikiyatri Derneği, Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği, Türk Psikologlar Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Şizofreni Dernekleri Federasyonu temsilcileri yer alır. İl ve ilçelerde kurulacak **“Ruh Sağlığı Kurulu”** ruh sağlığı şube müdürü, yukarıda sayılan sivil toplum kuruluşlarının belirlediği en az biri hasta veya yakını olmak üzere üç üyeden oluşur.. **“İlçe Ruh Sağlığı Kurulu”** kararları hakkındaki itirazlar ve şikâyetler için **“ İl Ruh Sağlığı Kurulu”**na, bu kurul hakkındaki itiraz ve şikâyetler için de **“Merkez Ruh Sağlığı Kurulu”**na başvurulur.

Ruh hastasının hastaneye yatırılmasıyla ilgili düzenlemeler:

Madde 8

Ruh hastasının hastanede yatırılarak tedavisi aşağıda tanımlanan şekilde yürütülür:

1.Hakkında bir ceza mahkemesi tarafından TCK 57. maddesi hükümleri uygulanmasına karar verilen ruh hastaları oturdukları veya ailelerinin bulunduğu yer için tanımlanmış yüksek güvenlikli bölge ruh sağlığı hastanesinde koruma ve tedavi altına alınır.

2.Kendi isteğiyle yatarak tedavi edilmeyi isteyen kişiye, görevli ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanının gerekli görmesi sonucu, yatırılarak tedaviyi kabul ettiğini bildirir bir belge imzalatılarak yatış işlemi yapılır. İstemli yatışı yapılan kişi ruhsal hastalığa bağlı bir tehlikelilik durumu söz konusu olmadıkça tedavisi tamamlanmasa da, kendi istemiyle

hastaneden çıkabilir. İstemli yatış ile hastaneye yatırılmış olsa da, hastanede kaldığı süre içinde “ruhsal hastalığa bağlı tehlikelilik” durumu ortaya çıkan kişiler kendi isteği üzerine hastaneden çıkarılmaz. İstemsiz yatış sonrasındaki maddeler uygulanır.

3. Klinik değerlendirme sonucu zorunlu yatışı gereken hastalar istemsiz olarak yatırılır. Bunun için hastanın kendisine veya çevresine zarar verme tehlikesi veya yatırılarak tedavisi sağlanmazsa ruhsal ve bedensel sağlığının telafi edilemeyecek şekilde bozulma riski olması gerekir. Bu durumdaki hastaları hastanelere isteği dışında götürülmesi dilekçeyle başvuru kaymakamlığın talimatıyla o yerdeki polis veya jandarma nezaretinde yapılır.

4. İstemsiz yatış kararı biri ruh sağlığı uzmanı olmak koşuluyla en az iki hekim tarafından imzalanır. Yatırılma bilgisi hastaya ve eşlik eden birinci derecede yakını ve varsa vasisine verilir. Bu durumda kişinin, yasal temsilcisinin ya da yakınının yetkili sulh hukuk mahkemesine itiraz hakkı saklıdır Tüm istemsiz yatışlar en geç bir sonraki iş günü sulh hukuk mahkemesine bir raporla bildirilir İstemsiz yatışla ilgili karar yetkisi hastanenin bulunduğu yerin sulh hukuk mahkemesindedir. Hasta durumu elverir vermez hastaneden çıkarılır. Mahkemece görevlendirilmiş ve hastanın yatırıldığı kurumda çalışmayan ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı, yatışa ilişkin bildirimden sonraki ilk iş günü içinde hastayı muayene ederek raporunu mahkemeye iletir. Sulh hukuk yargıca her iki raporu inceleyerek zorunlu yatışın sürdürülmesine ya da sonlandırılmasına karar verir. Gerekli gördüğünde ek tıbbi açıklama isteyebilir ya da başka psikiyatri uzmanlarını görevlendirebilir.

5. Sulh hukuk mahkemesinin kararının itiraz makamı aynı yerdeki asliye hukuk mahkemesidir.

6. Tutuklu ya da hükümlüler için de aynı hükümler uygulanır.

Uygulanacak Tedaviler, Seçim ve Ret Hakkı

Madde 9

Hiç bir ruhsal hastaya evrensel ölçekte geçerli ve bilimsel olarak etkinliği kabul edilmiş olanlar dışında herhangi bir tedavi uygulanamaz. Tedavi kurumu herhangi bir tedavi yöntemindeki çağdaş gelişmelere uygun teknik ve idari düzenlemeleri yapmak zorundadır. İstemli olarak ayakta veya yatarak tedavi olan ruh hastalarının uygulanan tedaviler hakkında bilgilendirilmesi ve onayının alınması gereklidir. İstemsiz yatışı yapılan hastanın tedavisi hakkında da kişi bilgilendirilir ancak onayı aranmaz.

Ruh Hastasının Gizlilik Hakkı

Madde 10

1. Bir kişinin ruhsal hastalığı ya da tedavisine ilişkin üçüncü kişilere ve kamuya açıklama yapılması, adının, sesinin, görüntüsünün hangi nedenle olursa olsun yazılı, sözlü ya da görüntülü kitle iletişim araçlarında ya da internet ortamında yayımlanması özel hayatın gizliliğinin ihhalidir. Aksine davrananlar Türk Ceza Kanununun 134. maddesi hükümleri kapsamında yargılanır.

2. Ruhsal hastanın gizlilik hakkı ölümünden sonra da korunmak zorundadır.

3. Mahkemeler, bir kişinin önceki ruhsal danışma ve tedavilerine ilişkin bilgi ve belgeleri kişinin onayını alarak isterler. Toplum için tehlikelilik ve diğer yasal zorunluluk hallerinde onay şartı aranmaz.

Yürütme

Madde 11- Bu yasayı Sağlık, İçişleri, Adalet, Çalışma Sosyal ve Güvenlik Bakanlıkları yürütür.

Yürürlük

Madde 12- Bu yasa yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.